

3 МАЛАДЫМ ЗАПАЛАМ

На фоне фантастычнага сачынага задня сцена, акаймаванага чырвонымі кулісамі, вырана відчая ўмоўная заслона, якая складаецца з 13 зялёных масак. Раздаецца прыглушаны гул літаўраў, і на падмостках — удзельнікі спектакля. У імклівым патоку пачынаюць развівацца зямляныя падзеі. Ідзе спектакль «Дурнічка» па п'есе Лопе дэ Вега.

Невыпадкова, відаць, выбраў малады рэжысёр Віктар Каралько для пастаюнік менавіта гэтую камедыю з амаль трохсот твораў Іспанскага драматурга, які дайшлі да нашага часу. Зразумела, «Дурнічка» — гэта не «Фунтэ Ахеуна» і нават не «Сабака на сене». Але ёсць у камедыі дух Абрадзжэння, напад страхі і барацьбы чалавека за ішчасце. Яна па духу свайму сучасная, таму што аздае аб вачы жывой сцэне каханні, здушэння ўзніжч чалавека да ўзроўня героя.

Запамінаецца Турын — вобраз, створаны акцёрам Тадеўшам Кокштысам. Смешны і абаяльны няўдачлівы жаніх Лісеа ў выкананні артыста Алеся Кацельніківа.

Увогуле, на маю думку, кіраўнітва тэатра правільна зрабіла, калі дало магчымасць маладым, вобразна кавачы, «пакупца ў ролі»: разнастайнымі і ўдольнымі выканаўцамі выступаюць у «Дурнічцы» Віктар Рубан, Валіяціна Петрачкова, Іван Вашнёвіч, Сямён Кохан, Мікалай Ціпачкін. Яны тут праходзяць добрую школу імправізацыйнай ігры ў феерверк дасціпнага тэатру.

Зусім не злым, а хутчэй прастадушным і добрым бачым мы бацьку Фінея, якога іграе артыст старэйшага пакалення Анатоль Трус.

У спектаклі многа сапраўдных акцёрскіх удач. Разам з тым варты адзначыць, што вобраз Лісеа адрозніваецца некаторай халоднасцю: Галіна Каралькова пераканаўча праводзіць сцэну, дзе яе геранія ўпрошвае Фінею «аддаць» ёй Лаўрэncio, але становіцца зусім абаяваўчай да таго, што адбываецца, як толькі заканчваецца яе маналог. Адкуль такая акцёрская інертнасць — незразумела. Не атрымаўся ў спектаклі і вобраз служанкі Селі (арт. Зінаіда Літвіч), служанка — гэта другая геранія, якая завязвае інтрыгу і заўсёды знаходзіцца ў пачатку падзеяў. Селі — Літвіч выдатна спалучыла і статычна і параўнальна з другой жывой і рухавой служанкай Кларай (арт. Валіяціна Петрачкова).

Спектакль «Дурнічка» сведчыць пра багату творчую фантазію рэжысёра В. Каралько. Трактоўка вобразаў, арыгінальны мінусанізм, адчуванне на медыйнага жанру ў яго дынамічным малюнку — усё гаворыць пра густ і добрую падрыхтоўку пастаюўшчыка да працы над камедыяй Лопе дэ Вега. Праўда, іншы раз рэжысёрскія знаходкі бываюць недастаткова апраўданы. Напрыклад, у пачатку спектакля на сцэне з'яўляюцца ўсе выканаўцы, і конны акцёр сарваўшы сваю маску... знікае. Інтрмедыйная заслона адваджае агульнаму афармленню, а такі выхад акцёраў — характару спектакля. Здаецца, добра? Але чаму ж тады ў спектаклі такое больш нізкі не абгрыпаецца? Прыём павіся, як качуць, у паветры, як абяняне, якое не здымаецца. А можна ж было прадумваць павіся фінал з маскам, з традыцыйнымі «спанскімі» палюнамі, што надало б фіналу пэўную жанравую завершанасць.

Праці, вядома, не такі ўжо і значны, але... Добра, што яны не знікаюць, як звычайна гавораць у такіх выпадках, агульнага добрага ўражання ад спектакля ў палым, дзіва і сцясабавіла аформленага мастаком А. Салаўьева. Яго дэкарацыйныя «чорныя» вонкі з ажурнымі балюнамі, венты чарнага колеру і ліхтаром, экспрэсіўна намалеваныя перспектывы вуліц, графічныя ілюстрацыі ў лімонна-сонечным колеры фарбаў, змяняюцца асветленне і горад становіцца то лімонна-сінім, то аранжава-чырвоным, то залёным. Паступова ён знікае ў паўтэатры, і на сцэне пачынае дзейнічаць другі прынцып афармлення — фрагментарны выязджаюць фуркі, апускання дэталі прыдарожнай таверны, арка, а то і распісаны Хрыста, які выкідаюць рогат у глядзельную залу! Усё — па тэатральнаму ўмоўна і пераканаўча. На сцэне можна з'явіцца і вярочавая лесвіца, на якой Лаўрэncio трымае ў абдымак сваю Фінею... І шкада, што музыкі С. Карцова пазбаўлена медыйнага гучання і іскрыстага тэмпераменту, што ўласціва ўсёму спектаклю: яна часам гучыць дысанансам у адносінах да акцёрскага выканання, рэжысёрскага канцэпцыі і дэкарацыйнага афармлення.

Спектакль «Дурнічка», бесспрэчна, з тых, які патрабен і акцёрам, і гледачу. Акцёрам таму, што яны раз таякая драматургія з'яўляецца ўдальным тэатрыялам для работ над выданнем, мовай, для ўдасканалення пластыкі руху. А за тое, што спектакль патрабен гледачу, яскрава сведчыць пастаянна перапоўненая тэатральная зала.

...У мадрыдскага двараніна Актавія дэ дэ дэ: Ніса, разумная і прыгожая, і Фінея, прыгожы, але неразумны, за што і прызвалі іх дурнічкі. Вакол Нісы заўсёды набоў паклоннікаў, якія гатовы ўзяць яе замуж, хоць у яе і не вельмі багаты пасяг. У Фінея няма паклоннікаў, хоць яна багатая нявеста. Нават яе жаніх Лісеа бачыць, якая яна неразумная, і пераходзіць у лагер паклоннікаў Нісы. Але вось з'яўляецца Лаўрэncio, і ў сарцы самой Фінея раптам загараецца сапраўднае пачуццё: яна ўпершыню пазнае, што такое кахаць і быць каханай. Дурнічка ажыўляецца — не пазнае яе ўчынкаў, манер, гутаркі. Ужо не разумны Лаўрэncio, а яна знаходзіць выхад са складанай сітуацыі. Наглядзеячы на інтрыгі сястры, якая таксама любіць Лаўрэncio, і забарону бацькі, Фінея перамагае ў барацьбе за сваё каханне і ішчасце.

Перад актрысай, што стварае вобраз Фінея, узнікаюць два шляхі трактоўкі: па-першае, за аснову можна ўзяць неразумнасць герані і іграць яе сапраўды дурніччай, якая ніяка навава нараджаецца, пазнаючы каханне, а другі варыянт — дурнота аслупіць Фінея нібы ахоўнай маскэй, якую яна адкідае, калі сустракае героя сваіх дзённаў.

Пастаюўшчык спектакля В. Каралько і абедзве выканаўцы ролі Фінея — артысткі Тамара Шапшніна і Ніна Лешавова выдалі другі шлях. Іх Фінея — «разумная дурнічка», як называе яе ў фінале бацька.

Вось яна, Фінея — Шапшніна, пляскаючы ў далоні і заліваючы гучным смехам, ступае гісторыю з'яўлення на свет кахання. Вось дэкарацыя, гэта ў мянкіх на ўроку грамады... І раптам дэкарацыя робіцца малейшымі фуркамі, над іх вышэйшымі настайнік б'е яе па руках лінейкай. Зусім не дурніччай яна выглядае ў сцэне знаёмства з жаніхам. Столькі тонкага гумару і з'яўляю іроніі гучыць у словах Фінея — Шапшнінай.

У сцэнах з Лаўрэncio актрыса робіць Фінею зусім непаваральнай. Нібы кветка, што раскрывае палестні над праміямі сонца, яна цягнецца да святла і кахання. Знікае разкісць, няёмкасць, у рытміцы ён паходзіць з'яўляецца багатыра пачатка, у голасе пануе мелодыя прадчування ішчасця.

Па-свойму цікава іграе Фінею Н. Лешавова, шчыра, простая і чароўная. Калі ў Фінея — Шапшнінай пераважае разум, дык у Фінея — Лешавовай пакарае дзіцячая неспрэчнасць і абаянасць.

Лаўрэncio пачынае заляцання да дурнічкі спачатку толькі з-за грошай. Але чымсьці і думае аб прыгожасці Фінея пакарае коў яго і абуджае каханне. У п'есе гэта ёсць, а ў спектаклі, на жаль, няма. Магчыма, гэта вынік таго, што невялікі малявік героя сярчаны. Магчыма, таму, што артыст Уладзімір Кулашоў у рабоце над роллю не вельмі выразна вызначыў асноўную лінію ў паводзках героя.

Хачу падкрэсліць, што спектакль тэатра імя Я. Коласа ў асноўным мадэляваны па складу выканаўцаў. І амаль кожны вобраз, створаны акцёрамі, — вострахарактарны і цікавы.

З якімі майстэрствам малады акцёр Георгій Дубаў іграе немалодата па ўзросці настаўніка граматы.

Тамара ГАРОБЧАНКА.

г. П. Круглава.

З. ДЗЕРГАЧОВА.

ІМКАВЫЯ РЫТМЫ

В. ЖДАНУ — 50 ГАДОУ

Мімаічна развітыя людзі, — і мастак паказвае мне некаторыя лісты графічнай серыі «Вяніныя спартсмены», над якімі ён зрэз працуе.

Паміж гэтай яго серыяй і дыпломнай работай у Віцебскім мастацкім тэхнікуме — «Лыжнікі» — праялялі 30 гадоў...

Асновы графічнай граматы ён атрымаў у Федэра Адольфавіча Фогта.

Пасля Віцебскага тэхнікума працаваў у Мінскім Доме народнай творчасці. Затым прызвалі ў армію. У гады вайны знаходзіўся ў вайсковых частках на Заходнім фронце. З 1946 г. — у Мінску. Уключыўся ў творчае жыццё Саюза мастакоў БССР.

У арміі Віктар Ждан артыста ўдзельнічаў у выпуску армейскай газеты «На страж», публікаваў графічныя плакаты, змяшчалі, карыктурны, якія заклікалі воінаў бяз-

літасна грамадзянскага ворага. У вольны ад вайсковых службаў час мелое партрэты аднапалчан.

Творы Віктара Ждана экспанаваліся на выстаўках работ ваяц вайсковых мастакоў фронту і на Усесаюзнай мастацкай выстаўцы ў Маскве ў 1944 г.

Мастак беражліва захоўвае малюнікі, зробленыя ў гады вайны. Не ўсе яны адлюстравалі завершаныя, але ўсе падкупляюць неспрэчнасцю і верагоднасцю.

Я прашу Віктара Іванавіча раскажаць аб сваёй «творчай лабараторыі».

— Рым, пластыка і прыгожасць цела, мажэйна руху, правільнасць прапартыі, складаныя рамяны — усё гэта вывучае пастаянна, неспрэчна па жыццёвай мэталі. Бо я не ставіўся горада — свой чалавек. І прыходжу сюды

казвае Віктар Ждан. — Асеблівых скартэў тут у мяне няма. Гэта звычайны працэс. Стараюся неспрэчнасцю ўспрымаць натуру захаваць не толькі ў накідзе, але і ў законнай рабоце. Само сабою зразумела, найбольш складаныя рухі я прасваю яшчэ і яшчэ па натуры і сабе ў майстэрні. Кожны станковы ліст — вынік абгульвання, вывад ад назрання... Я служу мастаку, гаджу работу, і мне хочацца падкрэсліць: у яго развіты кампазіцыйны пачатак.

В. Ждан вядомае ўсім відам графічнай тэхнікі. Выразны мяккі малюнак, растушчаны расфарбаваны, тонкі штырх, пляма — цэлы арсенал мастацкіх сродкаў...

Цікавае Ждана-мастака да нашага часу сучасна наада яго творчасці асеблівую цэльнасць і жыццёнасць. Так і адчуваецца, што ён не толькі любіць сваіх герояў-спартсменаў, але і сам не супраць узяцца за спартыўны снэраў...

Хоць Ждан вядомы, гаюльным чынам, як графік, але іншы раз бярэ ў рукі палітру. Праўда, сюжэтна-тэматычных работ у тэхніцы жывапісу ў яго няма. Ёсць партрэты. Уважліваецца да натуры, партрэтнае падобства, прэстава, натуральнасць, каларыстычныя стрыманасці — характэрныя рысы яго работ гэтай жанры. Такія жывыя партрэты электрарэаграфіка Н. Клімавіча, рабочага Н. Баранова, прафесара С. Мяснішкі, артысты Л. Рэжысера.

Цікавы і акварэльны партрэт старэйша Пашо, маляра Корбута, малодшаго токара, шліфавальшчыка.

Гледаць на гэтыя і іншыя работы мастака і прыходзіць да вываду, што ў яго, бязумоўна, пільнае вока, упэўненая рука.

Праўда ён і ў такіх кніжных ілюстрацыях. На гэтай імя пакулі зроблена нямнога, але тое, што зроблена, сведчыць аб разуменні спецыфікі жанру, аб беражлівых адносінах да зместу кнігі. Вылучаюцца моцнай рэалістычнай формай яго малюнікі да кнігі Э. Самуіленкі «Будучына», Д. Бузікава «Хвадзюшка жніцца», М.

Іграючы тыграў, а самае цікавае — глыбінная псіхалагічная барацьба — ідзе ўнутры спектакля, не «на гледача», а ўсёрбце, яе адчуваюць толькі дрэсіроўшчыкі і тыгры.

Калі б глядач змог пранікнуць у гэты ўнутраны «дзеянства», дзе кожны імгненне — імправізацыя, кожны вечар — новы псіхалагічны задачы, якія патрабуюць тэрміновай разважкі, — ён бы паішаму зог апаціць відэафілмца.

«Маска звера...»

Самым агрэсіўным на манежы выглядае «Султан». Зварылі ўнутры, ён выбягае першы, зносіць рынак і садзіцца на першую тугу спрыя ад уакоўду. «Султан» хоча здавацца Лютыя — гэта яго «амілія». Аднак Аліксандраў дэбра ведае гэтага баяліна. «Султан» палюае ўсім ад страку. А вост «Аліма» вельмі небяспечна, хоць гледачам здаецца паміраючым. Гэты вільны ўсёрбчы тыгр паслухмяна разгортвае кацілі, саліруе ў нумары. Але на сумленні прамер яго ні многа недзялільнасці ўчынкаў. Сапраўдны разбойнік, ён выжывае з групы бенгальскага тыгра «Рынак», злучыўшы напад на «Аліма» (самага цудоўнага, самага таленавітага тыгра — пра бібель яго Аліксандр Мікалаевіч і зараз не можа гаварыць спалоўна).

Цяпер, калі ў трубе паявіўся зводны «Бамбей», «Аліма» вядома з ім, раўнае да сваёй жонкі «Улі», хоць «Бамбей» нічэ вельмі малады.

«Аліма» — адзіны тыгр, да якога Аліксандраў не рызыкуе паварочвацца спіной. Калі гэта неабходна — жыццё яго ў сапраўды прамым сэнсе ў руках асістэнта.

І чым больш непрынальна маска «Аліма» — тым больш небяспечны ён.

— Яны мяне выдрасраваді да зварынага чучыя, — успынаецца Аліксандраў Мікалаевіч.

— Не, я не жартую... Мы выстуналі ў Рыне. Не ведаю ўжо, які адчуў я, што «Аліма» нападзе на мяне. Ён нічым не праніраўу свайго намеру, але конны вечар і адчуваў стурэй, конным вечару, як ён падіраваецца, рытуецца да саціна. Дзень за днём, тыдзень за тыднем, месці! — ён выбіраў зручны момант. Гэты нябачны гледачу паднякн вымагаву мяне дацхнуць. Я нават прадачуў, у які момант гэта здарыцца, — калі я падмаю за і выступую «Аліма» з вяду... Прышчыца, стаўшыся ў кацілі, і выраны спрэвацараваць напад. У крытычны момант асістэнт адзёку падітурнуў яго зваду. І ён напад на мяне. Я чачаў. І падарваўу — бялічча стунуўу на носе і абрушыў на яго шар... Ён прытаўу недаўваенне і алодзі, усеўся са сваёй непрынальнай мордай на тумбу, усім выглядам пытаючыся: «Хіба што-небудзь здарыла?»

Так, кожны дзень тыгры робяць на манежы адны і тыя ж трукі. Але як не падобны адзін дзень на другі. У спектаклі дрэсіроўшчыкі імкнучыся па магчымасці пазбегнуць праў тыграўных «індывідуальнасцей».

І гледачу наогул даводзіцца за даваляцца маскам. Адзін алуецца, другі паслухмяны, але ўвогуле ўсе на «адні твар».

Але якія ж яны розныя, тыгры гэтыя, калі ў гульнім пустым цырку ў ранішні або пачныя гадзіны ролетый па-аднаму ўрываюцца ў агароджаную сетку арану да Аліксандра, які мае незразумелую добрую яду над ім.

У гэтых падняках-сустрачых перамагае воля, мужнасць і розум дрэсіроўшчыка. Застаецца пашыдаваць, што глядач бачыць гэтых ролетый — псіхалагічны вастрыня іх часам больш яркая і пераканаўчая, чым сам тыграўны спектакль на манежы.

«Султан», «Бамбей», «Люкс», «Вега», «Кармен» — наічыныя, якія робітавалі нядаўна ў Яраслаўскім Мінску — другі горад у іх паўгадым чыравым жыцці. У жніўні — даўна, у астанічкіну — артысты. Ці ж гэта не рэкорд!

У размове Аліксандраў ужыў словы: «Маска звера».

Вы, відаць, былі на прадстаўленні і заўважылі, што тыгры паводзіць сябе па-рознаму. Адны рынаюць, іншыя бышам па акорліва выконваюць складаныя трукі. Дык вось, не прымайце ўсё за чыстую манету. Гэта маскі звароў. Тыгры нібы

лепадары. І параіцца няма з кім ні адзін з нашых дрэсіроўшчыкаў з лепадары не працаваў. А тое, што было на гэту тэму ў даследавальніку цырка, не супаівала.

Давялося называць «эмпірычна».

Дзець за днём вывучаў Аліксандраў прычыны сваіх гадаванцаў, крыві і прычынаў да сябе да сваіх інтананты, голасу, браў асіроўжы ласкай.

Прац месці ён зайшоў да лепадару ў аборгоджаны рашоткі манеж...

Пітанне гадую выступаву Аліксандраў Мікалаевіч Аліксандраў з лепадары.

— Мае звары, — гаварыў пра іх і прышоўці.

Было нямола трагічных момантаў.

«Звары» гэтыя рвалі яго, але і залечваюць раны. Аліксандраў не адчуваў да выхаванцаў няваўсіці.

— Кожная прафесія мае свае няваручнасці, — ён любіць паўтараць гэту фразу.

Не, проста рэальны падыход да прафесіі.

— Не карыць дражнікі, у якога прыроджаны крывяжарны інстынкт, не! — папярэджаўца напад, магчымасць яго? Як? Рапятаў яма. Ёсць вяды і інтуіцыя дрэсіроўшчыка.

Бо жорстнасць наарадзе жорстнасці. Нямола дрэсіроўшчыкаў і загнаду з-за гэтага...

Затое лной унагароджы і за дна для Аліксандраў сустрачаў і за дна сваім былім «артыстам» пасля шасцігадовага разліцця ў Кішынёўскім заацырку? Вялікі, недагледжаны лепадары гэтыя, здавалася, ні на што ўжо не раагавалі. Толькі вельмі назоўлівыя прыставаны на вядельніку выклікалі кароткі ўспышкі лютасці. Аліксандраў Мікалаевіч назраў за ім і задалу і сэрца яго крануў боць.

Прабраўшыся праз строй яван, ён падшоў да клеткі і ціхенька паклікаў «Парыс», «Роа!» Секундная пауза — і таі выбух лачуццяў, што Аліксандраў рагубіўся: адштурхваючы адзін аднаго ад рашоткі, яны праслі ласкі, падстаўляючы бані, мурлыкалі, лідалі яму рукі!

Аліксандраў праслязіўся. Ён адыходзіў спіной да дзвярэй, а яны прыніклі мордам да рашоткі, са смуткам глядзелі. Да самага выхад суправаджаў яго сумны рык.

Ён пашоў, горка думачы пра абаяваць служыцеляў заацырку, людзей дзе любі да жыць.

А якую радасць, якое задавальненне прынесла артысту работа з «Вугольчыкам» — чорнай пантэрай, якая грапіла да яго ў чатырохгодовым узросце. У пантэра, асабліва чорных, вельмі дрэная ролуацыя — і зусім заслужаная. «Немагчыма ўтаймаваць і выдрэсраваць пантэру ў трохгодовым узросце. Ніхто не адважыцца зайсьці да яе ў клетку», — сьвярдэраваў аўтарытэт у дрэсуры дражніку, заснавальнік так званай гуманнай школы дрэсіроўкі К. Гагенбек.

«Ведаю толькі аднаго чалавека, які зрабіў такі подзвіг, —

Аліксандраў праслязіўся. Ён адыходзіў спіной да дзвярэй, а яны прыніклі мордам да рашоткі, са смуткам глядзелі. Да самага выхад суправаджаў яго сумны рык.

Ён пашоў, горка думачы пра абаяваць служыцеляў заацырку, людзей дзе любі да жыць.

А якую радасць, якое задавальненне прынесла артысту работа з «Вугольчыкам» — чорнай пантэрай, якая грапіла да яго ў чатырохгодовым узросце. У пантэра, асабліва чорных, вельмі дрэная ролуацыя — і зусім заслужаная. «Немагчыма ўтаймаваць і выдрэсраваць пантэру ў трохгодовым узросце. Ніхто не адважыцца зайсьці да яе ў клетку», — сьвярдэраваў аўтарытэт у дрэсуры дражніку, заснавальнік так званай гуманнай школы дрэсіроўкі К. Гагенбек.

«Ведаю толькі аднаго чалавека, які зрабіў такі подзвіг, —

3 ПОШТА І МА

ЗВЯЗАНА З ІМЕМ НЕЎРАВА

Лісьцюшчына. Назва гэтай вёскі на Магілёўшчыне сёння звязана з імем вядомага рускага мастана Мікалая Васільевіча Неўрава. Некалкі гадоў у гэтым вёску ў тую Лісьцюшчына стала яго апошнім прытулкам. З вуснаў у вусны перадаюцца тут расказы пра мастана, жыўшы яшчэ і людзі, якім давалася сустракацца з ім.

У Лісьцюшчыну Мікалай Васільевіч Неўраў прыехаў ужо вядомым мастаком. Яго ведалі як выдатнага партрэта, якога вынаваў заказы П. Н. Трацішкіна. Знаёмства з заснавальнікам слаўтай галерыі пачала пачаць шэрагу па-майстэрску напісаных Неўравым партрэтаў сучаснікаў. Але вышэйшай дасягненні мастана былі ў бытавым жывапісе. Яго націрна «Торг» усхвалявала перадавых людзей Расіі.

Шасцідзесят гады былі гадамі найвышэйшага росквіту таленту мастана. Створаныя ім у наступныя гады карціны псеку не мелі. Аслабла выкрываўца сла, нецікавымі былі сюжеты.

Свае няўдачы Неўраў перанімаў шчына. У той час ён і прыехаў у Лісьцюшчыну да свайго знамага памешчыка Паладзіна. У яго Мікалай Васільевіч арадаваў дом, які стаў на прыгожым месцы, абкружаны вельмімі ліпамі, клёнамі, дубамі. З вонкі асабіня адраваўся казачны краёвак.

Мікалай Васільевіч Неўраў жыў адзінока. У Паладзіна яму было вельмі цікава. Пра гэтага памешчыка-самадра па сёння ў вёсках расказваюць мажэйшыя гісторыі. Неўраў не павідаў Паладзіна. Ён дружыў з сям'яй, яны яму пазіравалі. Многім ён памагаў, сільна даглядаў старага мастана, дзілілі яго адзіночце. У апошнія гады Неўрава ўсё больш і больш нездавальнялі напісанне. Ён бачыў перамаву свае няўдачы, лічыў, што яго забылі.

Л. Трацішкіна, С. Мамантара, В. Паладзіна і іншыя сьлёры Мікалай Васільевіч стараліся падтрымаць яго адраваўца. А мастак не хацеў нідаць месца, якое так палюбіў...

Царна не дазволіла пахаваць сьмагубцу на агульных могілках. І сільна пахаваў Мікалай Васільевіч Неўрава ў садзе, сьрод той прыгожасці, якую ён так любіў. Магіліца захавалася да гэтага часу. Яе даглядаюць піянеры — прыжніны тых сямлі, з якімі жыў у дружбе вядомы рускі мастак.

Улетку 1924 года ў Мінску каля цырка-шашто з'явілася афіша:

«Пякельны сначок тэмічнага конніка праз вогненнае кальцо».

Вечарам на прадстаўленні сьрод джыгійтаў Ал-Бена Нантэмава гледачы ўбачылі конніка ў масцы на шэрым нані.

Шэры конь і выдаў!

Уся 7-я Самарская кавалерыйская дывізія, якая кватаравала ў той час у Мінску, вядома ведала і гаспадару яго — камандзіра кавалерыйскага эскадрона 42 Пуганоскага кавалерыйскага палка, дэпутата Мінскага гарадскога Савета Аліксандра Аліксандрава.

У антракце да яго падшоў ваенком дывізіі.

— Ідзіце ў штаб і скажыце, што я вас адраўляю на дзесяць сутак на таўптваху...

Сорак чатыры з палавінай гадзі прышоў з часу гэтага «дэбюту» Аліксандра Мікалаевіча ў Мінскім цырку. І вост ў зноў у нашым горадзе — цяпер вядомы дрэсіроўшчык, народны артыст РСФСР.

Пытаюся:

— Што ж было, Аліксандр Мікалаевіч, дася вашага выступлення?

— На таўптваху ўсё-тані не трапіў... Працягваў службу ў кавалерыі, арганізаваў у Мінску футбольную каманду... Але цырк вабіў па-ранейшаму.

У 1927 годзе, дэмабілізаваўшыся, Аліксандраў вядоўшы выхадзіць на манеж.

Усебачна таленавіты спартсмен, смеці і сабраць, ён на працягу больш дзесяці гадоў шукаў сабе ў цыркавым жанрах: крыві мёртвую палю на аўтамабілі, над кулакам, расіў стрэлам палюроў у роне ахлоткі з публікі, пападуў у рабро грывеніцына, заціскаў у зубах, у рабро іграўнай карты. Трукі гэтыя гадзі былі ў пашане, а ў мекіцы Аліксандраў не ведаў сабе роўных.

Творчы неспаной гнаў, аднак, што з жанру ў жанр. Можна, гэта былі неўсвадомленыя пошукі небяспечнага?

Рызыка — але дакладна разлічаная, асінсаваная і пераацэненая — заўсёды прыносла яму радасць, якую ні з чым не параўнаеш...

Ён не пагардзіў чорнай працяй і калі ўжо браўся за нумар — вывучаў яго дэталёва, адзіночцы усіх спачатку невялікай прыліскава, а потым — майстэрствам. І толькі той, хто ведаў, якую школу жыцця прайшоў Аліксандраў, у 16 году баец маскоўскай Чырвонай гвардыі, хто быў знаёмы з ліхім камандзірам эскадрона Аліксандравым, — не здзіўляўся сіле і мужнасці, якія таіліся ў гэтым сіпільм чалавеку.

Ведалі, відаць, гэта і ў кіраўніцтве Саюзадзяржцырка. Бо імяна Аліксандрава прапанаваў у 1939 годзе групу лепадару, які засталіся «беспрытудна» пасля высількі іх гаспадар-немецка з Савецкага Саюза.

Аліксандраў Мікалаевіч падумаў — і прыняў звароў.

Сябры папярэджвалі, ды ён і сам ведаў: няма дражнікуў, больш злосьных, наварных, чым

лепадары. І параіцца няма з кім ні адзін з нашых дрэсіроўшчыкаў з лепадары не працаваў. А тое, што было на гэту тэму ў даследавальніку цырка, не супаівала.

Давялося называць «эмпірычна».

Дзець за днём вывучаў Аліксандраў прычыны сваіх гадаванцаў, крыві і прычынаў да сябе да сваіх інтананты, голасу, браў асіроўжы ласкай.

Прац месці ён зайшоў да лепадару ў аборгоджаны рашоткі манеж...

Пітанне гадую выступаву Аліксандраў Мікалаевіч Аліксандраў з лепадары.

— Мае звары, — гаварыў пра іх і прышоўці.

Было нямола трагічных момантаў.

«Звары» гэтыя рвалі яго, але і залечваюць раны. Аліксандраў не адчуваў да выхаванцаў няваўсіці.

— Кожная прафесія мае свае няваручнасці, — ён любіць паўтараць гэту фразу.

Не, проста рэальны падыход да прафесіі.

— Не карыць дражнікі, у якога прыроджаны крывяжарны інстынкт, не! — папярэджаўца напад, магчымасць яго? Як? Рапятаў яма. Ёсць вяды і інтуіцыя дрэсіроўшчыка.

Бо жорстнасць наарадзе жорстнасці. Нямола дрэсіроўшчыкаў і загнаду з-за гэтага...

Затое лной унагароджы і за дна для Аліксандраў сустрачаў і за дна сваім былім «артыстам» пасля шасцігадовага разліцця ў Кішынёўскім заацырку? Вялікі, недагледжаны лепадары гэтыя, здавалася, ні на што ўжо не раагавалі. Толькі вельмі назоўлівыя прыставаны на вядельніку выклікалі кароткі ўспышкі лютасці. Аліксандраў Мікалаевіч назраў за ім і задалу і сэрца яго крануў боць.

Прабраўшыся праз строй яван, ён падшоў да клеткі і ціхенька паклікаў «Парыс», «Роа!» Секундная пауза — і таі выбух лачуццяў, што Аліксандраў рагубіўся: адштурхваючы адзін аднаго ад рашоткі, яны праслі ласкі, падстаўляючы бані, мурлыкалі, лідалі яму рукі!

Аліксандраў праслязіўся. Ён адыходзіў спіной да дзвярэй, а яны прыніклі мордам да рашоткі, са смуткам глядзелі. Да самага выхад суправаджаў яго сумны рык.

Ён пашоў, горка думачы пра абаяваць служыцеляў заацырку, людзей дзе любі да жыць.

А якую радасць, якое задавальненне прынесла артысту работа з «Вугольчыкам» — чорнай пантэрай, якая грапіла да яго ў чатырохгодовым узросце. У пантэра, асабліва чорных, вельмі дрэная ролуацыя — і зусім заслужаная. «Немагчыма ўтаймаваць і выдрэсраваць пантэру ў трохгодовым узросце. Ніхто не адважыцца зайсьці да яе ў клетку», — сьвярдэраваў аўтарытэт у дрэсуры дражніку, заснавальнік так званай гуманнай школы дрэсіроўкі К. Гагенбек.

«Ведаю толькі аднаго чалавека, які зрабіў такі подзвіг, —

Аліксандраў праслязіўся.

НА ВІЗНА ТРАДЫЦЫЙНАГА

Гэты паст не патрабуе рэкамэндацый. Яго можна пазнаць адразу, варта толькі пагаварыць, скажам, тая ж «Перазвыш», што ядвігіна выдзелены ў арміяльнай афармленні графікаў В. І. М. Басалагаў. Ні Ядвігіна пераканава і я сказаў бы, ураўнаважана, праце на ніве традыцыйнай паэзіі: у метры, у строфіцы і ў меладзічным лады. Ён дэманструе пазнавае значэння блізка ў версіфікатарскіх лабудовах.

У пераважнай большасці твораў Н. Ядвігіна ёсць сюжэт, які, хоць і цяжкаватым поступам, але ўладарна пераходзіць у лірыку з эпосу. Пацвярджае, напрыклад, зачыны гісторыі вершаў.

«У партызанскай пушчы ў снежны вечар, на нізкім нахале пасярод зямлянкі, стары Сяткевіч — зямлянкі фельчар — на плешчы шпунельніка стаяў бацька...» (верш «Памяць»). Каб такі перыяд трапіў у празрысты твор, яму шмат чаго б не хпаала: дэталы, эпітэты і г. д. Скажым агульна — «знакаміты фельчар», паст незначаючы дадае «плешчы шпунельніка», і тым «скаравае» бытавую карціну сваім эмацыянальным адносінамі да яе. Адносінамі паэта.

Я нямаю чую то, што маюць Н. Ядвігіна ёсць пэўная музыка ў гэтых упарт паўторных «шпунельнік», што праходзіць праз усю строфу пра партызанскага фельчара.

Альбо вось яшчэ адзін прыклад выразнага гукавісця ў вершах Н. Ядвігіна — «Бадала колішній вуліцы» з араторыі «Гарыш, гарыш мая Лагойшчына». У трагедыіны плачы ўваходзіць шодлар музыка паэзіі.

Сяг сямойдзі — я чанала Сямых вершых босых патак... І сама нібы ўцікала матак... Ад вачой скарэцкіх матак...

І тут Н. Ядвігіна тактоўна (каб майстэрства не «выпірава») і не замінала слухаць споведзь-паэму аркестру верш. Зварыць увагу на то, як іграе паст трыаюжымі «эра» і «гэ»: «Я была ў рабінках, у бікетках і парканях, у пакрытых нізкіх асерах, за патамі паўтарыканых». Не ведаю, як хто, а я не магу абыхава чытаць не вольнай новаю па зместу бадалу: гэты «эра» і «гэ» нібы ступаюць у мае гудзі, прычымна навава бацьшчык вядомас. «Ні парканав, ні штыкетав, ні раба маіх не стала. Толькі гора з лета ў лета горкім зельлем прарастала...»

Зразумела, узбагачэнне «тэхналогіі» традыцыйнага верша — не самая галоўная азнака спраўды творчага палыходу Н. Ядвігіна да пастаўленых ім перад сабою задач. Яшчэ больш радуе то, што паст паслядоўна і настолькі ўносіць у свае творы асабісты вопыт і роздум чалавека сярэдзіны дваццатага стагоддзя.

Скажам, тая ж «Бадала колішній вуліцы» або «Бадала пра чарую казнічю» і «Бадала пра пашчухмяную Гэлю» выгладзіць спалучку (калі мы чытаем іх, каб толькі даведзіцца, пра што і ў якіх падобных на перакананых меладраматых сюжэтаў). Але ўзятваеш і адчуваеш, што не, тут ёсць нешта больш істотнае. І ўжо не толькі фабула пагнае увагу чытача, які нарэдка вымушаны сачыць толькі за тым, як аўтар разважае сюжэтны вузлы, — агульная ланка сённяшняга ападыяна пра мінулае бярэ ідзе ў палон. Паст радуе спраўдзімі адкрыцямі, важкімі, які мне здешна, не толькі для яго самога, а і для ўсёй нашай паэзіі.

З часоў, калі адбываецца тое, што цяпер асновае паст, трайшло больш за дзвядцят гадоў, а ракі больш існуюць у сабе агонь непасрэдных перажыванняў.

Гэтая здольнасць алявіць у сваёй душы ўсю непасрэднасць колішніх жыццёвых уражанняў — ужо прыкмета неспакойнага мастацкага тэмпераменту паэта. Зварнуся да верша «Фенчына адлата».

Зноў жа німа ў гэтым ападыяні знірок упісаных строф, дзе б чытаць эмацыянальны вопыт сучаснага лірыка: самае істот-

каб выказаць патрыятычнае пацучыяе любіць да роднага краю, які ўвасабляецца ў вобразе Нарачы. Н. Ядвігіна хваляе б ключавога савета — «Мастраў», Прада, і ў ім варта было б адмовіцца ад малюўнага настрою: «Перад блакітнымі вятрамі твям трымаю споведзь...» «Адтар» і трафічны «моцкі-стала», што марыма матушчына — гэта ж вядома з усімі розным паэтычным пластоў!

Вянок прысвечаны М. Танку. Гэтае сямнацінае паэтычнае ім і ўсё, што ўвапіла ў яго творчасць з «нарачанскай» тэмы (зноў літаратурныя рэмінісцэнцыі), узлі Н. Ядвігіна ў палон настолькі, што па саветах ён раскідаў нават назвы тапківак кніжак (хоць бы «Хлеб мой налізаны...»).

Я не хачу дэкарава Н. Ядвігіна па пэўную суарэальнасць яго вершаў, каб сапраўдна філасофская суарэальнасць вядзе да паэтычных адкрыццяў. Скажам толькі, што ў яго суарэальнасць, астабіта сілу зямлянкі нізі вершаў.

Пераказваць іх вельмі лёгка, бо ў адных вар’янтах словы вядомыя песні: «Хороша страна Болгария, а...», у другім — гучыць тост, які адрасуецца гасцінам гаспадарам, у трым — звычайна дарожным нататкі. Мабыць, варта ўсё ж прывесці хоць адну прытчу з гэтай нікі:

Толькі граба глядзельніцы! Я ведаю, як аспіроўна трыба дэкарава рэзыненту з такога, скажам, твора, як «Бадала, якую немагчыма расказаць да канца...» Але мнуш сказаць, што ўараторы «Гарыш, гарыш мая Лагойшчына», куды ўваходзіць гэты бадалу, паст абраў ікраз, якія жыццёва драмы, якія вымаваў ад яго, акрамя ўсёго іншага, умелія абарваць сабе, сяміны чытна абарваць сям, дзе мы самі — сэрца — шмат што дагварым. Хіта справадзіла забавіваю, што ў маўчальні чучына, бымае, кры паміці. І гэта ведае паст.

Чамусьці Н. Ядвігіна чыпей, чым гэтак чакаеш ад пастаго ўзроўня, імкнучы дагаварыць усё да канца. Тады раптам мунан мова яго вершаў захітнелася адзёне, не вельмі сучаснага паэра: «У нас усё бары ельнік — м узлі славы неспрытанай» (верш «У сене зноўно смутак...»); «Куды б мяне ні прывялі шпітарогі паз выскім небам, ты — і в а л боае навек зямлі — была не ўдэй і налізаны хлебам» (салет XIII з вянка саветаў «Нарчы»; «Там някай жа вена ў сэрэх б’юць і сондана — крні і пты» («Слэзі шчыслага чалавек») Гэты першы акадэмічны папбт на жыццё пацучы разважоні лірычную ўспамі споведзь-наказавую адбітак кніжніца на саразвы, у якіх павіны гучыць іерархіяны словы ад сэрца, без «нараванні іх праз рэмінісцэнцыі».

Ніла Ядвігіна спансіла форма каліснага вянка саветаў. Я кажу — спансіла, бо ўб нараванні творчасцю ён неабавязна звароту да гэтай звышцірававай формы. «Нарач», на казь, не засталецца ў актыве Н. Ядвігіна. Паст тут чухей інарэпраду сваё яро на патрабаванні жорстка дэспітальныя форм, чым выказаў азіна матчымі мастацкімі сродкамі нешта іпраду высокае ў духоўным сене свайго лірычнага «я».

Алікута ўсё лішняе, словы стаяць у «слешным парадку» — і думка паста пераўтвараецца ў спраўды эмацыянальны дакумент, бо гэты з яго сэрца, з перакананым ім самім, і такое патрабуе, каб аб ім гаварылася — стрымама, мужа, Мабыць, верш «Былая турма ў Бебуні» выгладзі самым «аскетычным» на мастацкі прыкметам, затое ён расказва чытачу пра паста значна больш за ўсе іншы творы нікі «За Бугам, за Дунаем і над Савай».

Вось на гэтым шляху ўзабачэння традыцыйнага верша асабістым жыццём і эмацыянальным лантам і чакаюць Н. Ядвігіна поспехі.

Лепшыя старонкі кніжкі «Перазвыш» пераканана прыхільнаў таленту ёе аўтару ў тым, што ён не толькі ўвасабляе ўсю складанасць свайго творчых пошукаў, але і ўмее ўвасабляць залум і намеры ў спраўды мастацкую форму, аднаўляючы даўня прыём і стывалыя манеры. Тым самым паст нібы ўскладае на свае плечы ідэйні абалатак — застаюцца адным «традыцыяналістам», няспына прабівацца да навізіны — да мэты, якая заўсёды наперадзе.

Барыс БУР’АН.

РОДНАЕ, ЗАПАВЕТНАЕ

Зямля бацькоў, незабыўны родны кут, адкуль бярэць пачатак нашы дарогі ў вялікі свет... Гэта самае дарагое, што заўсёды жыве ў сэрцы чалавека, у сэрцы кожнага з нас. Няхай нават часам зведана там нямае да гора, — усё роўна бацькоўскія мясціны — край гаючых крыніц, край мудрай чалавечай дабары і адвечнай красы, якому зычыць толькі шчасця, перад якім заўжды схіляецца ў папане...

Гэтыя думкі і пацучы абуджае ў душы новая, траяна па ліку, кніга вершаў Даўты Бічэль-Загнетавай «Запалінак».

Лірычная геранія паэзіі — чалавек чужай і чужай душы, непасрэдна, паэтычна ўзбавла, часам гарэзліва. Таюя яна быць у ранейшых кніжках Д. Бічэль-Загнетавай, а гэтыя мы, бацьмы іе і тут, у прыватнасці, у вершах «У сваёй зааветнай месца...», «Зноў, як сніла...», «Рвала вішні недаспелыя...».

Зарада, тут яна мажліва, больш аспраджаная ў сваім роздуме, больш сталая ў сваёй пацучы, боўны поўна пазнала нана радасцям і нягодам, і таму, дужна, такі багаты і шыкае яе душыны свет, і такая маральна трывала не сувязь з бацькаўшчынай.

У паэме «Буслянкі» глыбока хвалюе пацучы з’яднанасці чалавеча з роднымі мясцінамі. Паэтычны вобраз буслянга гязда набывае ў творы шырокі асацыятыўны сувязі. А лірычны роздум аб лесе саспёр-запалінак наваўнаіснае значным грамадскім і філасофскім зместам. У паэме моцныя мінорныя ноты, бо гэтыя протэсты вясковна кабеты не зналі добрай долі, як у той народнай песні, маўчы жойч журботным бодем праходзіць праз усю паэму.

Успомні, мама Мые ў аўтарам! А і цібе ўспомні! На дзень радоў сорака.

Песня вяртае нас у мінулае, прымушае згадаць лесе нашых мацяроў і бабур. Гэта вусе такаса пра іх:

А былі ў сестры руды — Паўзавросціны лены. А былі ў іх лёгкія руды — Як дэ правіла, там да напаняна. Ды дэ паняна, адно плацце З сіных валочан. Ды ў маго лана ўдалася. Такая харошая!

Паэтычныя духоўнага харараста, чалавечай абавязнасці жацшыны-працаўніцы дасцяжна ўсім ілазна-вобразным тэлам паэмы. Твор ваіць тонкім фальклорна-паэтычным светлачуваннем, непасрэднасцю і чепельным пацучы.

Увогуле ў новай кнізе Д. Бічэль-Загнетавай больш ярна выгладзіцца здольнасць паэзіі творча вынараўтаваць фальклорную паэтыку. Паэтка ўмее вельмі натуральна, а нейкай аілі-фальклорнай праўдлівасцю і шыраасцю перадаць над душы сваёй герані, эмацыянальнае дыханне народнага жыцця!

— І адкуль з такімі вачамі? — І я трышала... Я звычайная. Мые маці тут нарадзіла. Як сасонку ў бары пасадзіла.

Патрыятычнае пацучы паэзіі ніколі не дэкараўца, яно раскрываецца як звычайная і

Сваёй творчасцю Вы дамагаеце выхаванню самага юнага пакалення нашага грамадства. Нельга не адзначыць і Вашай плённай работы як перадавачы са славацкай і польскай мовы. Ад усёго сэрца мадаем Вам, дарагая Ядвігі Іосіфаўна, здароўя, доўгіх гадоў жыцця, новых творчых поспехаў! Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» шыра далучаецца да гэтага вышавання.

Д. Бічэль-Загнетава глыбока ўзрушае веліч творчага подвугу палымірай нашай паэзіі Цёткі (верш «У шчырым бары неспайной зааю...»). Волік яе становіцца нібы часткай уладнага «я» аўтара:

Мучу дайграць тваю песню, Цёткуна.

Гэтая паэтычна выстае эмацыянальна багатае нарадае слова — цёткуна — як найлепш перадае адносіны Д. Бічэль-Загнетавай да выдатнай беларускай паэзіі.

Грамадска-эстаэтычная значнасць лірыкі Д. Бічэль-Загнетавай добра выяўляецца ў шчырай заапапачанасці паэзіі чалавечым шчасцем. Чалавек павінен быць саргэты душэўнай чепельной, чужай увагай, яму павіна свяціць радасць. Гэтая думка — таксама адзін з лейтэматыў аэрына. І таму асабліва гарачы пратэст паэзіі супраць усёго, што зневажае чалавеча, прыніжае яго, асуджае яго на пакуты і смерць.

Пальыміным пратэстам супраць ваіны прасянута паэма «Кыта». Яна ўраўнае горнай прудай ваінай рэалісці, суровым подыхам мінулых ярадоў нашага народа. Лесе сялянскі-беларускі, маці, якая перажыла гольб трох сваёх сыноў і мужа, успрымаецца як лесе ўсёю беларускага народа. Пафас паэмы выгладзі грамадзянскае і звычайнае мадэрыскае трыаю паэзіі за бучучае шчасце дзяцей, за мір і спайна ў азімі.

Тым на пацучы ўвостра грамадзянскай аднаўнасці за маральную чепельно і гуманнасць у нашым жыцці прадмактаваны верш «Люді без смерці», дзе паэтка з публіцыстычнай усхваляванасцю будзіць памяць аб мінулай ваіне, памяць аб паўшых у бах і патрабуе:

Зноў звартацца да сэрца Мужычын. Што са строю павілі? — венаісна... Ші прымалі яны дэурушыны? Ші дэручы яны бэсарэачнасць?

У «Запалінак» выразна праяўляецца схільнасць Д. Бічэль-Загнетавай да вобразна ўскладнага, асацыятыўнага мыслення. І хоць у асобных творах ёсць пэўныя выдаткі гэтай схільнасці, часам уаўна філасафічнасць, часам адвольнасць лірычных рэмінісцэнцый — новае зборнік бэспрэчных поспех паэзіі ў пашыраванні сваёй вобразна-выгледных сродкаў, сваёй паэтычнай падыры. Пра гэта сведчаць у першыю чаргу вершы «У шчырым бары неспайной зааю...», «І адкуль з такімі вачамі?», «Люді без смерці», «Рвала вішні недаспелыя...», «Кропля. Навонал — мора...», «Жыліца», паэма «Буслянкі». У іх ёсць сталасць думкі, неаўтарынасць светаўспрымання, ёсць тое ўнутранае свяцэнне, якое робіць гэтыя творы творамі сапраўднай паэзіі. У іх моцна б’ецца думка і пацучы нашага сучасніка.

А. ПЯТКЕВІЧ.

29-га лютага спамінаецца 60 гадоў пісьменніцы Ядвіге Бяганскай. Праўленне Саюза пісьменнікаў Беларусі напіравае юбіляру прывітанне, у якім гаворыцца: «Дарагая Ядвігі Іосіфаўна! Прыміце сардэчнае віншаванне ў дзень Вашага 60-гадова ад Вашых таварышаў дэ працы на літаратурнай ніве. Першыя Вашы творы для дзяцей і юнацтва з’явілі ўвагу чытачоў сваячасна тэматычна, глыбока вядомым дзіцячым псіхалогі, добрым мастацкім выгладом. З таго часу Вы пільна прадуце ў нялічым наміры дзіцячій літаратуры. Вашы аповесці «Далёка на поўначы», «Сустрача з морам» зборнік ападыянаў «Жыцьё галабон», «Зосін зорчак» завявалі заслужаную папулярнасць у шырокім колах юных чытачоў. Сваёй творчасцю Вы дамагаеце выхаванню самага юнага пакалення нашага грамадства. Нельга не адзначыць і Вашай плённай работы як перадавачы са славацкай і польскай мовы. Ад усёго сэрца мадаем Вам, дарагая Ядвігі Іосіфаўна, здароўя, доўгіх гадоў жыцця, новых творчых поспехаў! Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» шыра далучаецца да гэтага вышавання.

СЛОВА ПРА СЯБРОУКУ

Есць людзі, пра якіх не думаеш: «А коды ёй (іі яму) гадоў? Яны заўсёды маладыя. Да такіх людзей належыць Ядвіга Бяганская.

Мне запамінаюся красавік 1966 года: Каралішчыны, першыя пралескі, шчырае размова з Ядвігі Іосіфаўнай аб жыцці, творчасці, харастае прыроды.

У тую вясню пісьменніца працавала над аповесцю для дзяцей «Лёная быль». Яна езіла на Брэстчыну, сустракалася з біблію партызанамі.

Многія замалеўкі, вобразы, характары ўвапілі ў новаю аповесць. Але матэрыялу было столькі, што яго хваля і да мастацкіх нарысаў, якіх, дарэчы, вельмі ўвапіла Я. Бяганскай у яе — пільнае пісьменніцкае і журналісцкае вока.

— Пэста і нялаўна, — расказвае пісьменніца, — нарыс пра Васілія Сельчычыка з Брэстчыны. Усё думала пра нашых беларускіх жанчын і ўсё ўспамінала словы аднаго бядога партызана: «Нашы жанчын такія шчодрыя, добрыя, праўдзінныя, яны так адважна змагаліся ў час ваіны, што ім трэба нізка пакланіцца ў посе».

Ядвіга Бяганская любіць пазараўнацца. За дзесяць гадоў працы ў радыёкамітэце яна наведвала многія куткі нашай рэспублікі.

Сустрачы, сустрачы. Ях яны патрэбны пісьменніку! Аповесці, ападыяны, нарысы

Эдзі АГНЯЦВЕТ.

Я Бяганскай, на-поўненны жытым жашчэм, з вялікай шчырасцю «спрымаюша юнымі чытачамі».

Былі ў жыцці Бяганскай і радасныя гадзі на-стаўніцтва ў школах Мінска, гадзі сяброўства з пісьменнікамі, таварышамі на творчасці. Але былі і цяжкія гадзі выпрабаванняў.

І скрозь Ядвіга Бяганская за-ставадла сама сабой: жадна, працавала, сабрала з людзьмі і ніколі не губляла любі да людзей.

Настаўніца па прызыванню, яна аучыць сваіх чытачоў: бяздэна адкрывалікамі добрага, разумнага, старэйшых пакушыч свай след на зямлі! Недалама кніга выбраваных твораў Ядвігі Бяганскай пазываецца «Кожны хоча быць Калумбам».

Гэтымі дзямі Ядвіга атрымала ліст ад свайго эменшанькага — Жэні. Э горлаасцю паказвае фатграфію: Жэня ў армейскай форме.

— Хачу, каб ён быў смелым саадамам. І вельмі ён хачу, каб ніколі нашы дзеці не ведалі ваіны!..

Ядвіга Бяганская нарадзілася 29 лютага, у апошні дзень зімы, наарадэсці. Можна таму не ніколі не пакаіда венавы, малады наспроў.

І сёння мне хочацца сказаць сяброўцам: — Дарагая, Ядвіга! Будзь заўсёды натхнёнай, няўрочлівай, жашчываласнай! Жадаю табе вялікага творчага пошукі, моцнага здароўя, многа добрых сяброў!

Эдзі АГНЯЦВЕТ.

ПРЫСВЕЧАНА НАРОДНАМУ ПЕСНЯРУ

У выдасце «Навука і тэхніка» толькі што выйшаў у свет зборнік мастацка-навуковых артыкулаў і літаратурна-навуковых артыкулаў аб творчасці арына, успаміны пра яе, а таксама вельмі цікавыя беларускіх паэтаў розных панаўняў, прысвечаныя вядутому паэту.

М. Заважук у сваім артыкуле гаворыць пра паэму «Сымон-музыка». Д. Заважук у сваім артыкуле гаворыць пра паэму «Сымон-музыка». Д. Заважук у сваім артыкуле гаворыць пра паэму «Сымон-музыка».

Успамінамі пра Якуба Коласа дзедзіцца роўна людзі-пісьменнікі, журналісты, настаўнікі, навуковыя работнікі, пераскладчыкі. Адны з іх сустракаліся і вядалі паэта лічы ў данастрынічын час (Х. Калечыч, Д. Рамашэч, А. Рамашэч, С. Шамашэч, М. Шамашэч), іншыя — на забавіліся з ім пакай, ужо ў свецкім ваз, у трэціны гадзі Вялікай Айчыннай ваіны і ў пасляваіныя гады.

Шмат цікавых звестак пра народнага песняра, асабліва пра яго вядомыя ападыяны, ёсць у ўспамінах ападыянаў і спадчыні Якуба Коласа — Уладзіміра Міхайлавіча, Іосіфа Міхайлавіча, Міхаіла Міхайлавіча, Юзафа Міхайлавіча, Марыя Міхайлавіча і Алены Міхайлавіча. Іх вусныя расказы пра брата запісалі С. Аленасявічыч, А. Лойна і Ю. Пшыркоў.

Цікава і ўспамінае людзей маладыя панаўняў. З цёплым і павагі ўспамінаюць Іваняціна Міхайлавіча М. Рыленка, А. Асавоў, С. Шушчэвіч, А. Руска, Т. Замочыца, П. Рукаві, Б. Ірвіны, П. Самынін, І. Барышэч.

Дружбе Якуба Коласа і Яні Купалы, і сумесным выступленням перад работнікі і наліскамі прысвечены ўспаміны Уладзіслава Францішкі Духавіч. Пра пераклады твораў Якуба Коласа на Украінскую мову расказвае І. Вігурэнач.

Апошні раздзел зборніка сладаюць вершы беларускіх паэтаў, прысвечаныя Якубу Коласу.

У ападыянах — дзве забавіны. Па-першае, вагта, дунасячэ. Была б кацы і кацы цігі біграфіяна авесты пра аўтара артыкулаў і ўспамінаў. Па-другое, тыраж зборніка надзвычай малы: усёго дзве тысячы экзэмпляраў. А між тым, кніга гэтая павіна была б быць у кожнай школе, у кожнай абласці.

М. ЖЫВІЦКІ.

ПРЫГАНЗЕ ШКІЛО. Фотавід Э. ТРАЎБОВІЧА.

ВОДГУКІ, АДАКАВЫ

Інструменты пасланы. Па даручэнню моладзі пагадзі «Дружба народаў» Пінскага раёна ў рэдакцыю нашай газеты напісала лістам даручэнне інструменту Дома культуры Іван Шакоўскага, скарэла на тое, што амаль дзевяць год узалежнік інстытута сваядзейнасці сельскагаспадарчай мары лілі перапісу ў Галоўным упраўленні марозіна-вытворчых прадпрыемстваў і забавіліцы Міністэрства культуры БССР, каб напісаць аб’яву аб праду дэправа прарэстр.

Копія ліста моладзі была паслана ў Міністэрства культуры БССР. Дзямі рэдакцыя атрыкала аднаў, пагадзі «Дружба народаў» адпрабам напісанне струнчых інструментаў.

ГАРАДКІ

Вас кривуюць бацьшкі, тупіць загумені. Вас бегата, гарадкі месцавога значэння. Кіне пёрка блы гусь, гліня хата з мозу... З ас, напізна, Беларусь сілкадэ патроху.

Вашы інітыя свеці, за адну вы справу. Дарэгі гарадкі, маюцца неспаву!

Выпускнікі Гомельскага дарожна-будавальнага тэхнікума разам з дыпламам атрымаваюць пасведчаны аб сваядзейнасці грамадскіх прафесій. На яго бакультах рыхтуюць кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці, грамадскіх мучо — фотанарэспандэнтаў. Вы бачыце дэнана кінаафармакультула ўніверсітэта грамадскіх прафесій С. Пятранка (другі злева) на прытмычым занятках з навукамі С. Шавіліна, В. Салыгавіч і Р. Плотнікавіч.

ВЫПУСКНІЦЫ

З вопіцы, з перапыту сонца прынёсілі мне... Валкія вы, дзядуці з дэсатата, пускнога!

Дзевяць гадоў зямлі, нібы ў вясільм азе... Цяпер, як вы кама самі, усё ў вас на почы сур’ёзе.

Урок — як адна міна, а што там за урок чакае! Нялёгка інстытуты журба, невадоме яа...

І невадоме, якія словы напісучу гыч, і невадоме, якія

Патрыятычная ПАВЕРКА. Еўдакія ЛОСЬ.

Літаратурна-Мастацтва. Аўтарам, 27 лютага 1968 года.

УЗНАГОРОДЫ ВЕТЭРАНА.

Фот. У. ЛУПЕЯК (БЕЛТА).

ДЗІВОСНЫ СВЕТА ЛЯЛЕК

У Савецкім Саюзе каля ста прафесійнальных тэатраў лялек (без канцэртных груп, самадзейных калектываў), якія пабяць і малых дзіцячых і вялікіх гледачоў. Пытанні «ці патрэбны ляльчынны тэатр дарослым?» цяпер існуюць у нас: спектаклі для дарослых уяўляюць сабой афішны аманет усіх ляльчынных тэатраў краіны.

Першым сярэд ляльчыннага тэатраў заваў аб сабе дарослым гледаць тэатр пад кіраўніцтвам Сяргея Абрацова. Цудоўны спектакль прымесі яму шырока вядомасць і ў нашай краіне, і дала за яе межамі. Аб гэтым тэатры гавораць, што ён стаў такой жа выдатнаю Масквы, як Траціякоўка або Вялікі тэатр. Таму і ўсталявалася ў гэтай сталіцы традыцыя — адзіна з вярхоў адца прыгажосці тэатраў свету лялек.

Тэатр адіраў 36-ы сезон. На сцэне — нестарую спектакль «Незвычайны канцэрт», «Чортаў млын», «Маўгіл», «Чароўная лялька Аладзіна» і многія іншыя, якія з гадамі не традыцыя абаяльнасці. У чароўных руках акцёраў ляльчын перастаюць быць казачкамі матэрыялаў. Акцёры надзяляюць сваіх герояў вострымі запамінальнымі характарамі, знаходзяць многа выразных рухаў, жэстаў.

Прэмера гэтага сезона — спектакль для дзяцей «Хлапчыш-Кібабчыш». Песа аб рамантичнай рэвалюцыі, аб гераізме і мужнасці хлопчыкаў і дзяўчынак у гады грамадзянскай вайны поўная драматызму, шырока пафарбавана. Яна напісана на аповяданні Аркадыя Гайдара такім выдатным паэтам-рамантикам, якім называюць застанецца ў нашай памяці Міхал Святлоў.

Спектакль пачынаецца ўжо ў фэсе, дзе арганізавана выстаўка на тэму грамадзянскай вайны. Спраўданы шэрагі, вітэжы, будзёнаскія шпемі, кулі, мет «Максім» — усё гэта ўводзіць гледача ў свет гэтаў п'есы, дапамагае адчуць суровую абстаноўку тых гадоў. Тут жа вядучы расказвае гісторыю гайдараўскай легенды, пасля чаго прадстаўленне пераносіцца на сцэну.

Самыя маленькія гледаць і п'есу Уладзімыра «Кот у ботах». Упершыню яна была пастаноўлена ў тэатры трыццаць гадоў назад. І пасля дзесяцігоддзя перапынку адноўлена ў новай рэжысёрскай рэдакцыі. Зноў анімалі чароўныя дэкарацыі В. Тузулукава і лялькі В. Церашваі.

Гавораць аб савецкім ляльчынным мастацтве, сёння нягледзячы на ​​глыбокае разумення характараў індывідуальнасці.

У Рыжскім тэатры лялек акцёры бліскуча авалодаюць новымі метадамі выканання. Яны знайшлі патрэбны стыль ігры ў адпаведнасці з новымі рэжысёрскімі задачамі.

У Талінскім тэатры лялек апошні спектакль, пастаноўлены Фердынанда Бейне — «Стары Томас» па п'есе Оскара Лінгана. Ён «пабудаваны» на старадаўняй легендзе аб узнікненні Таліна, нахоўваючы сімвалаў гэтага горада. Легенда расказвае, што калісьці на Берхнім возеры жыў нейкі старыны, які паставіў умову: горад не будзе збудаваны, калі не будзе адна адметная рыса тэатра — плённая работа з аўтарамі. Сярод любімых спектакляў дзяцей — творы Самуіла Маршана, Яўгенія Шварца.

Добрая школа выхавання маленькага гледача — адзіна са старэйшых ляльчынных калектываў краіны — Ленінградскі тэатр пад кіраўніцтвам Яўгенія Даміні. Тут паспяхова ажыццяўляюць ідэю спалучэння педагогікі з мастацтвам. Яшчэ адна адметная рыса тэатра — плённая работа з аўтарамі. Сярод любімых спектакляў дзяцей — творы Самуіла Маршана, Яўгенія Шварца.

Аб дзівоўных узаемаадносінах лялек з людзьмі, аб забавных сітуацыях, у якіх трапілі героі, расказвае паэтычна і разумна спектакль «Забытая лялька». Цікавы рэжысёрскі прыём прапануе Даміні: на сцэне дзейнічаюць адначасова лялькі-марыянеткі і жывыя акцёры, але докарэцыйна ўсталяваны прыставак на да ляльчыннага, а да чалавечага маштабу. Не ўдзіраюцца ў ляльчынны свет, а лялькі становяцца ўдзельнікамі вялікага, незвычайнага для іх жыцця.

Да творчасці Сент-Экзюперы звярнуўся Арэнбургскі тэатр лялек. «Маленькага прынца» народна параўноўваюць з чароўнымі гукмі флейты, з прышчотнай прырасці мелодыі, якая робіць душу больш высакароднай. Вязьмежны дзвер, невячарнапаўна дзвер, індэкс і разам з тым затое смутак адзіноцтва ісць у сабе героі спектакля. Незвычайная ігра тэатра з дзясю ўлоўнай тэатрычнасцю, дзясю яго тэатрычнасцю, дзясю яго тэатрычнасцю, дзясю яго тэатрычнасцю.

Не толькі мастакі, але і акцёры шукаюць новыя формы. Умоўная лялька не можа жыць па законах натуралістычнага тэатра. У гэтай сувязі вельмі не ўспомніць Бертольда Брэхта, яго абгрунтаванне эстэтыкі мэтакіраванай умоўнасці. Тэатр лялек выкарыстоўвае новую тэхніку акцёрскай ігры, якую прапанаваў Брэхт. Ён абгрунтаваў яна існасць «эфект аджукання», пры якім «не паймаў функцыю ілюзіі, быццам бы тыя, хто адлюстроўвае, тоесамы з тымі, што адлюстроўваюцца».

Спраўдана, у ляльчынным мастацтве поўнае лічце акцёра з вобразам нематэрыяла. Задача акцёра па Ерэхту — зрабіць сцэнічны персанаж сродкам выказвання ідэі. Гэты тэзіс, аднак, не супярэчыць патрабаван-

назваць толькі Цэнтральны тэатр лялек. У апошнія гады ў краіне вырасталі многа цікавых творчых калектываў. Змяняюцца аблічча ляльчыннага тэатра. Пашыраюцца пошукі форм — наватарнае асэнсаванне аманета. Неаспрэчны прымеры тэатраў у гэтых пошуках належыць мастакам. Ад ілюстрацыйнасці яны ўсё больш уяўляюць да абавязнасці — і ў стварэнні лялек, і ў дэкарацыйным афармленні спектакляў. Бо гледачы асабліва маленькім, патрэбна драстыка для фантазіі, нечаканы адкрыццямі: гэта прымусіла іх глыбей асэнсавальваць тое, што адбываецца, адкрываць у сабе мастакоў.

Вялікую цікавасць выклікае Рыжскі тэатр лялек. Выяўляюцца пластычны бок яго спектакляў заўсёды разамістны, незвычайны. Тэатр выразае над кіраўніцтвам вядомага мастака і рэжысёра-ляльчыка Арнольда Бурава. Зараз тэатр вядучы рэжысёр Ціна Херберг, гадоўна — мастак Паўл Шанхоф. Спектаклі гэтага тэатра іскраюць імпрэвізацыйнай лёгкасцю, разумнай і добрай фантазіяй. Тут заўсёды знаходзіць новыя шляхі ў развіцці сцэнічнай прасторы, вырабе лялек. Многія спектаклі пабудаваны на ігры рэчаў, на вынаходлівым і дасціпным ажыццеленні знаемых прадметаў. Скажам, у спектаклі «Прыгоды Пфа» лялькі зроблены з гародніны і садавіны. На вачах гледачоў з агурка, стручковай перцу, гарошу ўзнікае вясёлы сабак Пф, з баяжанаў — кот Геркулес. У новай прэмере рыжан, спектаклі для дарослых «Інтэрв'ю-67», лялькі арыгінальны і па выкарыстанні матэрыялаў, і па канструкцыі. Яны зроблены з дроту, нітка, спружыны, паперы. Пастаўлены на розным узроўні тэатра «экары», на якіх адначасова адбываецца дзеянне. Гэты спектакль — народны на тэлевізійнай агляд. Адзіства радзімы і сцэнічнага прыёму робіць яго лёгка ўспрымальным, дакладна акцэнтуючы на ​​гэтым.

Не толькі мастакі, але і акцёры шукаюць новыя формы. Умоўная лялька не можа жыць па законах натуралістычнага тэатра. У гэтай сувязі вельмі не ўспомніць Бертольда Брэхта, яго абгрунтаванне эстэтыкі мэтакіраванай умоўнасці. Тэатр лялек выкарыстоўвае новую тэхніку акцёрскай ігры, якую прапанаваў Брэхт. Ён абгрунтаваў яна існасць «эфект аджукання», пры якім «не паймаў функцыю ілюзіі, быццам бы тыя, хто адлюстроўвае, тоесамы з тымі, што адлюстроўваюцца».

Спраўдана, у ляльчынным мастацтве поўнае лічце акцёра з вобразам нематэрыяла. Задача акцёра па Ерэхту — зрабіць сцэнічны персанаж сродкам выказвання ідэі. Гэты тэзіс, аднак, не супярэчыць патрабаван-

назваць толькі Цэнтральны тэатр лялек. У апошнія гады ў краіне вырасталі многа цікавых творчых калектываў. Змяняюцца аблічча ляльчыннага тэатра. Пашыраюцца пошукі форм — наватарнае асэнсаванне аманета. Неаспрэчны прымеры тэатраў у гэтых пошуках належыць мастакам. Ад ілюстрацыйнасці яны ўсё больш уяўляюць да абавязнасці — і ў стварэнні лялек, і ў дэкарацыйным афармленні спектакляў. Бо гледачы асабліва маленькім, патрэбна драстыка для фантазіі, нечаканы адкрыццямі: гэта прымусіла іх глыбей асэнсавальваць тое, што адбываецца, адкрываць у сабе мастакоў.

Вялікую цікавасць выклікае Рыжскі тэатр лялек. Выяўляюцца пластычны бок яго спектакляў заўсёды разамістны, незвычайны. Тэатр выразае над кіраўніцтвам вядомага мастака і рэжысёра-ляльчыка Арнольда Бурава. Зараз тэатр вядучы рэжысёр Ціна Херберг, гадоўна — мастак Паўл Шанхоф. Спектаклі гэтага тэатра іскраюць імпрэвізацыйнай лёгкасцю, разумнай і добрай фантазіяй. Тут заўсёды знаходзіць новыя шляхі ў развіцці сцэнічнай прасторы, вырабе лялек. Многія спектаклі пабудаваны на ігры рэчаў, на вынаходлівым і дасціпным ажыццеленні знаемых прадметаў. Скажам, у спектаклі «Прыгоды Пфа» лялькі зроблены з гародніны і садавіны. На вачах гледачоў з агурка, стручковай перцу, гарошу ўзнікае вясёлы сабак Пф, з баяжанаў — кот Геркулес. У новай прэмере рыжан, спектаклі для дарослых «Інтэрв'ю-67», лялькі арыгінальны і па выкарыстанні матэрыялаў, і па канструкцыі. Яны зроблены з дроту, нітка, спружыны, паперы. Пастаўлены на розным узроўні тэатра «экары», на якіх адначасова адбываецца дзеянне. Гэты спектакль — народны на тэлевізійнай агляд. Адзіства радзімы і сцэнічнага прыёму робіць яго лёгка ўспрымальным, дакладна акцэнтуючы на ​​гэтым.

Не толькі мастакі, але і акцёры шукаюць новыя формы. Умоўная лялька не можа жыць па законах натуралістычнага тэатра. У гэтай сувязі вельмі не ўспомніць Бертольда Брэхта, яго абгрунтаванне эстэтыкі мэтакіраванай умоўнасці. Тэатр лялек выкарыстоўвае новую тэхніку акцёрскай ігры, якую прапанаваў Брэхт. Ён абгрунтаваў яна існасць «эфект аджукання», пры якім «не паймаў функцыю ілюзіі, быццам бы тыя, хто адлюстроўвае, тоесамы з тымі, што адлюстроўваюцца».

Спраўдана, у ляльчынным мастацтве поўнае лічце акцёра з вобразам нематэрыяла. Задача акцёра па Ерэхту — зрабіць сцэнічны персанаж сродкам выказвання ідэі. Гэты тэзіс, аднак, не супярэчыць патрабаван-

У 1968 годзе Чэхаславакія адсвяткуюць п'яцідзесяцігоддзю свайго заснавання. Да гэтага дня, г. зн. да 28 кастрычніка, будзе пададзены вынікі таго, што было зроблена за мінулыя п'яцідзесяцігоддзі. І хоць «Пражская вясна» з'яўляецца міжнародным музычным фестывалем, нематэрыяла, каб гэта буйнейшая музычная падзея Прагі прайшла міма юбілею і не адгукулася на яго. Перад камітэтам, які заняты падрыхтоўкай да фестывалю, цяжкая задача: у лаканічнай форме наглядна і дзейсна нагадаць гісторыю чэхаславацкай музыкі, пачынаючы з 1918 года. Таму ў праграме фестывалю не могуць не быць творы вядомых кампазітараў, якія ў 1918 годзе былі ў выніку свайго тэатры. Побач з Янчакам гэта былі Іозеф Багуслэў Ферстэр, Віцэслэў Новак, Отар Острыл і Іозеф Сук. У час «Пражскай вясны» таксама прагучаць кампазіцыі Багуслэва Марціна, Эміла Аскана, Рудольфа Карала, Отара Ярмаціша, Яраслава Яхвіцкага, Вацлава Каліка, Эрэна Шулгофа, Балеслава Вомачкі, а таксама заўчасна памёршых кампазітараў Яраслава Доўбрава і Яна Рыхліка.

Пры выбары твору нашых сучасных кампазітараў мы зыходзілі з таго, што павінны быць прадстаўлены відныя майстры ўсіх пакаленняў. Побач з кампазіцыйні Нестара чэшскай музыкі Ладзіслава Вышпалека, Паўла Боржыкаўца, Алоіса Хабы і Яраслава Крышчыка, будучы выкананы творы на-

родных мастакоў Яна Цыкыра, Аляксандра Мойзеса і Эўгена Сухана. У багатай праграме будучы таксама творы Вацлава Добяша, Петра Эбена, Індрышка Фельда, Яна Гануша, Эміла Глобіла, Ілі Гурніка, Мілашэла Іштвана, Мілашэла Кабелана, Віктара Калабіса, Яна Карла, Дзідэра Кардэша, Марка Копалянта, Ішы Крайчы, Отмара Мехі, Ан-

дрэа Очніша, Іржы Паўэра, Яна Сайла, Клемента Славікага, Уладзіміра Сомера, Вацлава Трояна і Ілі Зеленкі. Магчыма, у апошняй фазе падрыхтоўкі праграмы сімфанічны, камерны і харавы канцэрт у праграме з'явіцца і іншыя імёны. Пры гэтым сярэд канцэртаў камернай музыкі адно з першых месцаў займаюць канцэртны лепшы чэшскі струнны квартэт. Гэты ансамбль — квартэт імя Сметаны — квартэт Влаха, квартэт імя Янчачка, Пражскі квартэт — зусім славужана ліманца ва ўсім свеце аднойчы прадстаўнікі чэхаславацкай музычнай культуры і таму ім па праву належыць ганаровае месца на юбілейным фестывалі.

«Пражская вясна-1968» падкрэслівае таксама ўзаемаадносіны чэшскай і славачкай музычнай культуры. Фестываль будзе адкрыты канцэртам, у праграму якога ўвайдзе цыкл сімфанічных паэм Сметаны. Выкананне гэтага цыкла даручана ар-

кестру Чэшскай філармоніі пад кіраўніцтвам вядомага дырыжора Карала Анчэрла. На афішным канцэртзе па традыцыйна прагучаць Дэзэтва сімфонія Бетховена, якая ўпершыню на фестывалі будзе выканана аркестрам Славачкай філармоніі — хорам і салістамі оперы Славачкага нацхалавага тэатра. Дырыжыраваць аркестрам будзе

макэроўваецца пытанне ўдзелу ў фестывалі новага мадэрнага ансамбля з Масквы, які кіруе А. Валконскі. У опернай праграме выступіць два ансамблі. Спачатку прывядзе опера Славачкага нацыянальнага тэатра з Браціславы, якая пакажа новую оперу Аляксандра Мойзеса «Адамыны кароль» і некаторыя іншыя творы са свайго рэпертуару, а ў выніку мая мы зможам упершыню сустрацца з ансамблем Вялікай оперы з Варшавы, у праграме якога будучы творы Менюшы і Шыманоўскага. Пражскі нацыянальны тэатр рыхтуе да фестывалю новую пастаноўку оперы Моцарта «Дон Жуан», у гадоўнай ролі якой выступіць гасць фестывалю Эберхард Ветхэр. Дырыжыраваць операй будзе Яраслаў Кромбальскі, пастаноўшчык оперы — Вацлаў Каўлік. Спектакль будзе пастаноўлены ў тым тэатры, у якім Моцэрт сам дырыжыраваў прэмерай свайго твора.

Пасваі структуры «Пражская вясна» — гэта першы за ўсё фестываль сімфанічных канцэртаў. Таму прамавая публіка, якая ведае канцэрт, у асноўным цікавіцца замежнымі аркестрамі, а таксама дырыжорамі і салістамі, якія прыязджаюць на фестываль. Акрамя названых дырыжораў, на фестывалі павінны выступіць Вольфганг Зварц і Лоры Маазель, Антал Дорці і Карла Клайбер, Ян Краці і Любэжко Рамаксі, а таксама адзін з лепшых савецкіх дырыжораў, Замежыя Гасці, якія прыядуць на «Пражскую вясну» завоўчы сустрацца з чэхаславацкімі дырыжорамі Каралам Анчэрлам і Ладзіславам Слованам, Вацлавам Нойманам і Элізакем Кошлерам, Францішакм Белфінам і Элізакем Магалам, Алоісам Клімак. На фестываль «Пражская вясна» выступіць салісты. Дыжына Бахаўэр, Эміль Гіелес, Хрыстоф Зыбік, Юліус Катхем, Леанарда Бруна Гельбер, Генрык Шыонг, Іла Гендэль, Юлія Брэм, Гіман Брэй, Радан Аўдускуш, Канстанты Кулка, Іозеф Сук, Іозеф Хухра, Зуэна Ружычак. Аб удзеле некаторых музыкантаў відаюцца перагаворы (напрыклад, адносна прыезда Давіда Ойстраха).

У заключэнне фестывалю, які кожны год адбываецца канцэрт лаўрэатаў міжнароднага конкурсу маладых музыкантаў. Сялета гэта будучы музыкант, які іграюць на дзевяці інструментах.

Пасваі структуры «Пражская вясна» — гэта першы за ўсё фестываль сімфанічных канцэртаў. Таму прамавая публіка, якая ведае канцэрт, у асноўным цікавіцца замежнымі аркестрамі, а таксама дырыжорамі і салістамі, якія прыязджаюць на фестываль. Акрамя названых дырыжораў, на фестывалі павінны выступіць Вольфганг Зварц і Лоры Маазель, Антал Дорці і Карла Клайбер, Ян Краці і Любэжко Рамаксі, а таксама адзін з лепшых савецкіх дырыжораў, Замежыя Гасці, якія прыядуць на «Пражскую вясну» завоўчы сустрацца з чэхаславацкімі дырыжорамі Каралам Анчэрлам і Ладзіславам Слованам, Вацлавам Нойманам і Элізакем Кошлерам, Францішакм Белфінам і Элізакем Магалам, Алоісам Клімак. На фестываль «Пражская вясна» выступіць салісты. Дыжына Бахаўэр, Эміль Гіелес, Хрыстоф Зыбік, Юліус Катхем, Леанарда Бруна Гельбер, Генрык Шыонг, Іла Гендэль, Юлія Брэм, Гіман Брэй, Радан Аўдускуш, Канстанты Кулка, Іозеф Сук, Іозеф Хухра, Зуэна Ружычак. Аб удзеле некаторых музыкантаў відаюцца перагаворы (напрыклад, адносна прыезда Давіда Ойстраха).

У заключэнне фестывалю, які кожны год адбываецца канцэрт лаўрэатаў міжнароднага конкурсу маладых музыкантаў. Сялета гэта будучы музыкант, які іграюць на дзевяці інструментах.

У заключэнне фестывалю, які кожны год адбываецца канцэрт лаўрэатаў міжнароднага конкурсу маладых музыкантаў. Сялета гэта будучы музыкант, які іграюць на дзевяці інструментах.

У заключэнне фестывалю, які кожны год адбываецца канцэрт лаўрэатаў міжнароднага конкурсу маладых музыкантаў. Сялета гэта будучы музыкант, які іграюць на дзевяці інструментах.

ПРАЖСКАЯ ВЕСНА-1968

СЯБРОКІ, Фотыяка А. ГЕРАСІМОВІЧА.

ЗОРКІ ЭСТРАДЫ — У САВЕЦКІМ САЮЗЕ

Трыці раз у Савецкім Саюзе будзе праходзіць вялікае музычна-эстраднае прадстаўленне «Мелодыі спрыту-68». Тэатры сусветных «зорак» эстрады сацыялістычных краін Еўропы з танцамі гледачымі сталі традыцыйным.

Канцэрт праходзіць у самых лепшых залах Масквы, Ленінграда, Кіева, Мінска, Ташкента, Тбілісі, Рымі, Алама-Аты і Новаасібірска. На працягу двух месяцаў з эстрады будучы гучаць папулярныя п'есы ў выкананні пераможцаў розных міжнародных конкурсаў: Венгерскую эстрадную групу ўзначальвае добра вядомы савецкім гледачам Янаш Кош і яго не менш вядомы сучаснік — пераможца чароўнага тураў фэст валью — конкурсу «Дружба» Дзевід Корда. З Балгарыі прыязджаюць уладзіміра прынца «Залатыя ілюзіі» конкурсу эстраднай п'есы ў Браціславе, трайца прынца конкурсу ў Сопоне Ліліянава і бліскучы выканаўца савецкіх песен Барыс Гудзімаў. Выдатны эстрадны выканаўца прадстаўляюць Югаславія: Арсен Дзевід — спявак, нампілат, аўтар многіх папулярных песен і флейтыст, а таксама пераможца конкурсу ў Югаславіі, уладзіміра прынцаў

«Залаты бакал» і «Залаты мірафон» Міні Ярамавіч. У канцэртах выступіць славачка-эстрада і асноўны падытэатр мадэрнага чэхаславацкага спявачка Ладзіслава Каздзірава, шырока вядомы выканаўца эстрадных п'ес з Румыніі Яны Марга, Польшчу ў праграме прадстаўляюць маладыя, але папулярныя ў многіх краінах Вяслава Драціма і Ян Леанардускі. У праграме выступіць савецкі спявак — уладзіміра прынцаў конкурсу ў Сочы Анастоль Каравель.

Упершыню выступіць у «Мелодыі спрыту-68» група роліабежы «Толькі філа», якая выконвае такія цікавыя і сучасныя танцавальныя п'есы — Аляксандра Вельман і Юры Каравель пачынаючы гледачоў з бальнімі і сучаснымі танцамі.

Адзін з лепшых эстрадных аркестраў СССР — ансамбль гад кіраўніцтвам Вадзіма Лядоўскага даўнае насчынаю праграму СССР. Яна па праву завадвала шырокае прызнанне ў савецкіх гледачоў.

Барыс АСПЯН, карэспандэнт, АДН.

ФЕЛЬЗЕНШТЭЙН І «КОМІШЭ ОПЕР»

Жыццё сталіцы ГДР Берліна вельмі ўважліва сабе без «Комішэ оперы», як вельмі ўважліва сабе «Комішэ оперы» без Валтара Фельзенштэйна. Адзначаны наўдана 20-гадовы юбілей гэтага сусветна вядомага тэатра стаў спраўдана юбілейнае операга мастацтва ГДР, якое цесна чынам звязана з імем Фельзенштэйна. Бадай, значнае гэтага выдатнага імемістага рэжысёра для операга мастацтва ГДР можна параўнаць са значным вядомым вядомым імемістага рэжысёра драматурга Бертольда Брэхта для драматычнага мастацтва мадэрнага імемістага рэспублікі. Абодва імемістага рэжысёраў характэрны смелая лямна старых канонаў буржуазнага тэатра, пошукі новых шляхоў у мастацтве.

Асноўным патрабаваннем Фельзенштэйна да мастацтва з'яўляецца рэалізм. Прывітаючы ў чэрвені 1947 года да стварэння «Комішэ оперы», ён з самага пачатку рашуча выступіў супраць фармілістычнага стаўлення да оперы, супраць, як ён гаварыў, уладзіміра прынцаў оперы спектаклі яны аб «нацыяналізм і імемістага рэжысёра».

Велізарная творчая праца ўсталявала дазволіла паставіць на сцэне тэатра строіны оперны спектаклі, у якіх акцёры бліскучы ўвасалялі ідэі операга твора. 23 з 57 опер і аперат, якія ішлі на сцэне «Комішэ оперы» за час існа-

ваўня гэтага тэатра, пастаноўлены Фельзенштэйнам. Сярод іх «Карм» Бізэ, «Чароўная флейта» Моцарта, «Казкі Гофмана» Афеубаха, «Атэла» і «Травіята» Вердзі і многія іншыя.

Цудоўнае рэжысёрскае майстэрства Фельзенштэйна, якое праявілася асабліва пры ўстаноўцы опер Вердзі і Афеубаха, прынёсла «Комішэ оперы» сусветную вядомасць. Творчы калектыв «Комішэ оперы» які налічвае зараз больш за 750 чалавек, стаў жадамым гасцем у сталіцах многіх еўрапейскіх дзяржаў.

Класічны рэпертуар «Комішэ оперы» складаецца перш за ўсё з твораў Моцарта, Вердзі, Пучыні. Значнае месца займае ў ім таксама творчасць Янчачка, Брытана і Рыхарда Штрауса. На сцэне тэатра былі пастаноўлены оперныя творы Рыхарда Махаўта, «Транцірадыскае музыканты», Роберта Курці «Брава салдат Швейк» і іншыя. Да 50 гадаўня Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі калектыв тэатра падрыхтаваў паназаў прэмеру оперы кампазітара ГДР Зігфрыда Матуса «Апошні стрэл» па аповесці Б. Лаўрэнава «Соран першы».

Заслуга Фельзенштэйна з'яўляецца і стварэнне ў 1966 годзе новай балетнай трупы «Комішэ оперы», у рэпертуару якой рад ці-

НОВІ ТЭЛЕЦЭНТР ВАРШАВЫ

«Гаворчы і паназава тэлебачанне Варшавы з «Новай студыяй» — гэты словы дыктара пачалі пачаць Новую ступень лістаў гісторыі польскага тэлебачання. На зноў больш трох мільянаў тэлезглядачоў, якія ішлі ў краіне, гледачы ўбачылі першыя пастаноўкі і перадачы з новага радыё-тэлевізійнага цэнтру, пабудаванага ў польскай сталіцы.

Комплекс будынка тэлебачання, які раскінуўся на плошчы ў 16 гектараў, спэцыяльна збудаваны для тэлебачання. Тэлебачанне пачаў працаваць у 1968 годзе. У будынку ўсталявана 350 вадаратных метуаў, якія пад ступлю ўсталяваны на 300 юбілеяў. Студыя — гэта, вобразна кажучы, будынак у будынку. Тэлебачанне працавае ў асноўным на тэлебачанні, а таксама на тэлебачанні.

В. КУЗЯЦКО, карэспандэнт ТАСС.

ДЛЯ УСАЮЗНАЙ МАСТАЦКАЙ

У нашай рэспубліцы працягваецца падрыхтоўка да Траціа ўсесаюзнай мадэрнай аперы, якая будзе пастаноўлена ў Маскве. Мясячні савет па аперу тэатраў на чале з народным мастаком В.С.Р. Цімаў, рэжысёрска-рэжысёрскага работ «Завісці» графікаў, скульптураў і мастакоў прыслалі мастацтва ў Маскву ўжо некалькі гадоў. Усталяваны мастацкі савет у Маскве ў 1968 годзе ўсталяваў мастацкі савет у Маскве ўжо некалькі гадоў. Усталяваны мастацкі савет у Маскве ўжо некалькі гадоў. Усталяваны мастацкі савет у Маскве ўжо некалькі гадоў.

Я. КРАСОЎСкі, мастацкі савет па аперу тэатраў на чале з народным мастаком В.С.Р. Цімаў, рэжысёрска-рэжысёрскага работ «Завісці» графікаў, скульптураў і мастакоў прыслалі мастацтва ў Маскву ўжо некалькі гадоў. Усталяваны мастацкі савет у Маскве ўжо некалькі гадоў. Усталяваны мастацкі савет у Маскве ўжо некалькі гадоў.

Другая праграма, 17-15 — па прасобках тэлебачання. Спэцыяльна тэлебачання. 18-00 — для дзіцячых тэлебачання. 19-00 — «Навіны часопіс». 21-00 — «Навіны часопіс». 22-00 — «Навіны часопіс». 23-00 — «Навіны часопіс». 24-00 — «Навіны часопіс». 25-00 — «Навіны часопіс». 26-00 — «Навіны часопіс». 27-00 — «Навіны часопіс». 28-00 — «Навіны часопіс». 29-00 — «Навіны часопіс». 30-00 — «Навіны часопіс». 31-00 — «Навіны часопіс». 32-00 — «Навіны часопіс». 33-00 — «Навіны часопіс». 34-00 — «Навіны часопіс». 35-